

cesarstva bi poslal pisanje — ferman, naj izpustijo takega in takega moža, ki so ga takrat in takrat zajeli. V prestolno cesarsko mesto naj ga pripeljejo, kjer ga čaka sin, ki si je pridobil sultanovo naklonjenost...

Prijatelj sosed je zapazil, kako sloni Bernard ob pultu, si podpira glavo ob odprti knjigi, v kateri pa ni obrnil ne enega lista ves čas, odkar se je vrnil v učilnico. Stopil je k njemu in ga zdramil iz zamišljenosti.

»Kaj ti je?« ga je vprašal.

In Bernard mu je povedal, kaj je izvedel in kaj misli.

»Pa zdaj, ko si pred ordinacijo, pred posvečenjem, da bi šel na tako pot? Ali se ti ne zdi škoda? In še to: ako se je posrečilo temu in onemu rešiti koga s pesmijo iz ječe, kakor smo slišali in tudi brali, ali misliš, da se bo tudi tebi?«

»Poskusil bi, za očeta sem pripravljen žrtvovati vse,« je odgovoril Bernard. —

Sosed ni mogel zamolčati, kaj tare Bernarda. Preden je bilo konec študija, so vedeli že vsi v učilnici o Bernardovi nameri. Tudi rektor je izvedel. Poklical ga je k sebi

in mu s tehtnimi razlogi dokazal, da bi biló nespametno, ako bi tvegäl tako pustolovščino. Edino sredstvo, ki more očetu pomagati, da je molitev, ki prebije železna vrata.

In Bernard je odšel od rektorja naravnost v hišno kapelo in je molil in molil in čutil vedno bolj trdno zaupanje, da ga bo Bog uslišal in rešil očeta in še Tonca, ki je tako dober otrok... (Dalje prihodnjič.)

France Bevk

Butec

Tako je bilo — pripovedujem, kakor sem slišal — živela je žena, ki je imela sina, mož pa ji je bil že umrl. Sin je bil slabotnega telesa, a debele glave, a kljub debeli glavi počasne pameti, zato so ga klicali za Butca.

Malo je jedel, nikoli ni jokäl ali se jezil. In kar je bilo še največje čudo — ni poznal strahov. Zvečer so drugi otroci tekli v hiše, a on se je potikal po okolici. Ni se bal ne maliča ne hudiča — še z očesom ni trenil, ako so pripovedovali o njem.

Tam blizu je stal star, prazen mlin, v katerem je strašilo vse noči. Baje so bile pogubljene duše rajnega mlinarja in njegovih štirih sinov, ki niso našle miru. V življenju niso imele nikoli dovolj, po smrti jih je preganjala večna lakota. Kogar je v nočni uri zavedla pot tam mimo, so ga duše obstopile: »Daj nam jesti, daj nam jesti!« Vsakdo je pobegnil, kar so ga nesle noge. In če bi ne bil pobegnil, bi ga bile duše živega raztrgale.

Butec je poslušal, ko so pripovedovali o tem. Obsla ga je želja, da bi se srečäl s pogubljenimi dušami. Nobenemu ni rekel, kam gre, vzal je vrečo in se napotil k mlinu. Dospel je, pogubljene duše pa okoli njega, cukale so ga za jopič in vpile:

»Daj nam jesti, daj nam jesti!«

»Zakaj pa ne?« je rekel Butec. »V vreči imam jedi. Ne bom dajal vsaki posebej — kar noter, pa se nasitite!«

Duše so smuknile v vrečo, ki jo je butec zavezal, si jo zadel na rame, pa hajdi domov.

Poslej nihče več ni srečal pogubljenih duš. In nihče ni slutil, da jih Butec nosi v svoji vreči, ki jo je imel vedno s seboj in nikomur ni dal, da bi pogledal vanjo. Le njegova mati se je čudila in se ni mogla prečuditi. Prej je njen sin le malo jedel, za ščinkavca, zdaj je pa izginilo vse, kar je postavila predenj, in še ni bilo dovolj. Hranil je pogubljene duše, ki so bile hudo lačne. Kadar ga nihče ni videl, je odvezal vrečo — cop! — je vrgel vanjo jedi in jo zopet zavezal.

Tedaj je tisti deželi vladal kralj, ki mu je zbolela hči. Imela je čudno bolezen. Ni ležala, a je bila zmeraj žalostna, sedela je ob oknu in tiho jokala. Prišli so zdravniki od vseh strani, a vsi so bili istega mnenja: ozdravela bo, ako se le enkrat zasmeye. Pa se je zdelo, da bi je nič na svetu ne moglo pripraviti do smeha.

Kralj je dal razglasiti: kdor mojo hčer spravi v smeh, jo dobi za ženo, a za doto pol kraljestva.

Ko je Butec to slišal, si je nadel vrečo in odšel v grad. Pa ga niso pustili pred kralja, dokler ni povedal, po kaj je prišel, potem pa so ga spustili celo pred kraljično. Zaradi svojega šibkega telesa in debele glave je bil že tako zelo smešen, znal pa je tudi migati z ušesi. Ko ga je kraljična zagledala, so se ji nenadoma posušile solze, prasknila je v smeh. Tedaj se je zasmel tudi kralj in vsi dvorjani, le Butec je bil resen.

»Dajte mi, kar ste obljubili,« je rekel, ko se je poleglo prvo veselje in smeh.

»Tebe za moža?« se je kraljična še huje zasmejala. »Ha, ha, ha! Tebe za moža? Ha, ha, ha!«

»Saj te še nočem ne,« je rekel Butec, ki je bil užaljen. »Pol kraljestva pa mi pritiče, kakor je bilo razglašeno.«

Kralju je bilo žal, da je toliko obljubil. Kaj bi Butec s polovico kraljestva? Mošnja zlatnikov mu bo več kot dovolj.

»Nič,« je Butec stresnil z glavo. »Pol kraljestva, za manj se ne menim. Ali pa odvežem vrečo, potem boste videli.«

Kralj se je zbal. Nihče ni vedel, kaj debeloglavec nosi v vreči. Pa se ga je vendar hotel iznebiti z zvijačo.

»Dobro,« je rekel. »Toda dokazati moraš, da si res vreden polovice kraljestva. Poglej gozd pod gradom! Če ga posekaš do zore, dobiš polovico kraljestva.«

Butec ni rekel bev ne mev, odšel je, zvečer pa je odvezal vrečo in iztresel iz nje pogubljene duše.

»Danes še niste nič jedle,« jim je rekel. »In ne dobite niti drobtine, dokler ne posekate gozda pod gradom.«

Duše so bile lačne in so se koj lotile dela. Grad je spal, kralj je spal, medtem pa so padala drevesa, da je vse hreščalo. Zarana so se grajski prebudili, zagledali gozd na tleh in šli buditi kralja.

»Nocoj je nekdo posekal gozd pod gradom,« so mu rekli dvorjani.

Kralj je šel gledat, ali je resnica. Butec je pravkar sekal zadnje drevo. Ko je padlo, je vrgel sekiro proč in si pomel roke.

»Strašno me je izlačnilo,« je rekel. »Dajte mi jesti, toda ne premalo. Najmanj pol vola.«

Kralj mu je ukazal speči pol vola. Butec je jedel, a največje kose — cop! — v vrečo. Ko se je nasitil in z njim pogubljene duše, je zahteval pol kraljestva.

Toda kralj mu še vedno ni bil voljan odstopiti pol dežele.

»Dobro si se izkazal,« mu je rekel. »Toda to še ne zadostuje. Poglej poln skedenj žita. Ako ga omlatiš do jutra, bova govorila.«

Butec ni rekel nobene. Nastal je večer, tedaj je zopet odvezal vrečo, izpustil duše in jim rekel:

»Tako in tako. Najedle ste se, zdaj pa na delo. Dokler žito ne bo omlačeno, ne dobite več niti grižljaja.«

Kralj je zaspal, dvorjani so pospali, pogubljene duše pa so šle na delo. Vse ure do zore se je pokanje cepcev razlegalo v noč. Ko je kralj vstal, je šel pogledat na gumno, kaj se godi. Butec je pravkar mlatil poslednji snop. Brnil ga je v kot in si pomel roke.

»Tudi to je opravljeno,« je dejal. »Toda izlačnilo me je, da nikoli takega. Peko kruha, pa brž, da se nasitim!«

Prinesli so mu peko kruha. Lomil je hlebce in — cop! — najlepše kose je metal v vrečo. Kruh je izginil, kot bi ga pometlo. Butec si je zrahljal pas na trebuhu.

»Zdaj pa le,« je rekel. »Gozd je posekan, žito je omlačeno — kje je mojega pol kraljestva?«

Kralj je bil zelen od jeze. Še ni imel namena izpolniti obljube. Razmišljal je, kako bi Butca pogubil.

»Pol kraljestva je tvojega,« je rekel. »Toda preden ti ga dam, mi napravi še eno dobroto. Tam zadaj, v soteski, je polno medvedov, ki ne napadajo le čred, ampak tudi ljudi. Polovi jih do jutra. Tebi je to lahko, ker si vsega zmožen.«

Butec je bil tiho. Odšel je v gozdnato sotesko za gradom in počakal noči. Potem je odvezal vrečo in rekel dušam:

»Poslušajte! Jedle ste in zdaj že veste, kaj in kako, ako vam ni do stradanja. Do zore mi polovite medvede, niti eden naj ne ostane.«

Butec je sedel na parobek in vso noč pasel lenobo. Medtem pa so pogubljene duše izkopale veliko jamo in se razkropile. Lovile so medvede in jih s strašnim hruščem podile naravnost proti jami, da so pocepali vanjo.

Ko se je zarana prikazal kralj, se je začudil. Butec je sedel na parobku in ga pričakoval, a on je mislil, da so ga gotovo raztrgale zveri.

»Kod pa hodite tako dolgo?« mu je rekel debeloglavec. »Že dve uri vas čakam. Poglejte!«

Kralj je pogledal v jamo — res, bila je polna medvedov. Cela čreda se jih je valjala na dnu. Pa to ga ni razveselilo. Le kako bi se iznebil Butca, mu je šlo po glavi.

»Počakaj!« se je popraskal za ušesi. »Pol kraljestva je tvojega, a zato mi ne boš odrekel še ene prošnje. Naredi tako, da ne bom umrl.«

Mislil je, da je to nemogoče. Butec ni bil tako butast, da bi ga kraljevo oklevanje ne bilo razjezilo. Pa mu vendar ni ugovarjal. Ako želi, da ne bi umrl, naj mu bo še to.

Počakal je noči, tedaj je poslednjič odvezal vrečo.

»Duše, zdaj ste proste,« je rekel. »Ne potrebujem vas več. Toda, ko odidete v pekel, vzemite tudi kralja s seboj. Saj ga je zaslužil.«

Tisto noč je kralj izginil. Povsod so ga iskali, niso ga mogli najti. Ni umrl, zakaj šel je živ v pekel. Ker pa niso mogli ostati brez kralja, so Butca posadili na prestol. S svojimi deli se je bil tako izkazal, da si niso mogli misliti boljšega vladarja. Tudi kraljična ni več vihala nosu, ampak ga je vzela za moža. Kadar je bila žalostna, je pomigal z ušesi in že se je zasmejala.

Menda ni treba praviti, da je vzel tudi mater k sebi. Bil je dober sin in dober kralj. Ako ne verjamete, pojdite in vprašajte njegove podložnike. Še danes se ga z veseljem spominjajo, četudi je že zdavnaj umrl.

Mišji kralj

(Češki napisala Anna Husova.)

Živela sta kralj in kraljica, ki sta imela hčerko-edinko, dražestno Milenko.

Deklica je bila tako dobrega srca, da je sočustvovala z vsemi preganjanimi, pa naj je bil človek, žival ali kaka pohojena cvetica.

Najbolj so se ji smilile uboge miške, ki so jih neusmiljeno preganjali ljudje in živali, posebno mačke. Kjer koli je katero zagledala, jo je klicala k sebi in ji ponudila drobtin, da se je uboga miška nasitila. Kralj in kraljica sta bila sicer zadovoljna, da je bila njuna hčerka tako dobrega srca, a ni jima bilo všeč, da se je tako potegovala za miši, ki delajo tolikšno škodo.